

DE TEMPELIERS

De opkomst en ondergang
van de tempelridders

DAN JONES

DAN JONES

DE
TEMPELIERS

De opkomst en ondergang
van de tempelridders

Uitgeverij Omniboek

Uitgeverij Omniboek
Postbus 13288, 3507 LG Utrecht
www.omniboek.nl

Copyright © 2017, Dan Jones
Copyright Nederlandse vertaling © 2018, Uitgeverij Omniboek
Oorspronkelijk verschenen onder de titel *The Templars* bij Head of Zeus Ltd,
Londen

Vertaling Roelof Posthuma
Vormgeving omslag Studio Mol, gebaseerd op het ontwerp van Leo Nickolls,
Norwich, Engeland
Vormgeving binnenwerk Studio Mol
Vormgeving kaarten Spaansenmedia
ISBN 9789401914284
ISBN e-book 9789401914291
NUR 684

De Bijbelcitatien in dit boek zijn ontleend aan de NBV.

Uitgeverij Omniboek vindt het belangrijk om op milieuvriendelijke en verantwoorde wijze met natuurlijke bronnen om te gaan. Bij de productie van het papieren boek van deze titel is daarom gebruikgemaakt van papier waarvan zeker is dat de productie niet tot bosvernietiging heeft geleid. Ook is het papier honderd procent chloor- en zwavelvrij gebleekt.

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of op enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted, in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, or otherwise, without the prior written permission of the publisher.

INHOUD

Kaarten	9
Aantekening van de auteur	11
Inleiding	21
DEEL I: PELGRIMS, ca. 1102-1144	31
1 Een gouden bekken vol schorpioenen	32
2 De verdediging van Jeruzalem	47
3 Een nieuwe ridderorde	60
4 Elke goede gave	77
DEEL II: SOLDATEN, 1144-1187	93
5 Een toernooi tussen hemel en hel	94
6 De oorlogsmolen	111
7 De godvergeten toren	122
8 Macht en rijkdom	135
9 Moeilijkheden in de twee landen	146
10 Tranen van vuur	159
11 Wee u, Jeruzalem!	179
DEEL III: BANKIERS, 1189-1260	207
12 De jacht op fortuin	208
13 Nergens in armoede	232
14 Damiate!	248
15 Vijandschap en haat	270
16 Ontrol onze banier en steek die omhoog!	288
DEEL IV: KETTERS, 1260-1314	309
17 Een graat in de keel	310
18 De stad zal vallen	330

19 Op instigatie van de duivel	346
20 Ketterse verdorvenheid	369
21 God zal onze dood wreken	387
Epiloog: De heilige graal	416
BIJLAGEN	427
Bijlage I: Lijst van belangrijkste personages	428
Bijlage II: Pausen, 1099-1334	434
Bijlage III: Koningen en koninginnen van Jeruzalem	436
Bijlage IV: Grootmeesters van de Orde van de Tempel	437
Noten	438
Bibliografie	466
Illustratieverantwoording	478
Register	480

KAARTEN

1	Europa en het Heilige Land, ca. 1119	14-15
2	Het Heilige Land, ca. 1119	16-17
3	De reis van Saewulf, ca. 1102	36-37
4	Jeruzalem in de twaalfde eeuw	204
5	Palestina en het zuiden van Syrië	244
6	De Mongolen en mammelukken, ca. 1260-1291	322-323
7	Akko in 1291	337

AANTEKENING VAN DE AUTEUR

De geschiedenis van de tempeliers voert ons naar zeer uiteenlopende tijden, landen en culturen. Met sommige daarvan zijn westerse lezers vertrouwd, met andere minder. Er bestaan grote verschillen in de manier waarop mensen en plaatsen worden benoemd in het Engels, Frans, Duits, Spaans, Italiaans, Latijn, Grieks, Arabisch, Turks en elke andere taal die in de periode die dit boek beslaat in gebruik was. Bovendien is de spelling in de bronnen vaak verre van consequent.

De transcriptie van Arabische en Turkse namen in een westerse taal is een uitdaging. Er is geen eenduidige, algemeen geaccepteerde conventie voor, en zelfs over de beste spelling van een belangrijke naam als Mohammed bestaat in het Engels geen consensus, laat staan over namen van minder beroemde individuen. Bij het schrijven van dit boek moest ik dan ook voortdurend keuzes maken, die vaak arbitrair waren.

Zo is Salach ad-Din Joesoef ibn Ajjoeb, de grote Koerdische sultan van Egypte en Syrië en de gesel van de tempeliers, bij westerse lezers beter bekend onder de drastisch ingeperkte bijnaam die de kruisvaarders hem gaven: Saladin. Tegenwoordig wordt soms Salach ad-Din gebruikt als een wat minder lompe verkorting, maar met die vorm zou minder duidelijk zijn wie ik bedoelde. En dus ben ik hem ‘Saladin’ blijven noemen. Zijn minder bekende broer en opvolger heb ik daarentegen al-Adil genoemd in plaats van Safadin, waarmee ik de conventie van de moderne wetenschap volg in plaats van die van de middeleeuwse christelijke chroniqueurs.

Maar niet elke keuze is zo duidelijk. Hoe geven we bijvoorbeeld de naam weer van het rijk dat werd gesticht door het Turkse volk uit de steppe dat in 1055 Bagdad binnenreed en dat een groot deel van het Heilige Land in handen had toen de kruisvaarders daar een

paar decennia later aankwamen? We kunnen het Arabisch omzetten in ‘Saljuq’, of het Turks in ‘Selcük’. Andere populaire varianten zijn ‘Seljuk’ en ‘Seljuq’. In zulke gevallen, met veel plausibele mogelijkheden zonder dat er één onbetwist als de beste naar voren komt, heb ik mij voor de Engelse vormen gehouden aan *The New Encyclopedia of Islam* (die in dit geval Seljuq gebruikt). Ook heb ik al in een vroeg stadium professor Paul M. Cobb om zijn hulp gevraagd, en zoals altijd gaf hij mij uitstekend advies, waar ik hem dankbaar voor ben. Alle tekortkomingen in dezen blijven natuurlijk mijn verantwoordelijkheid.*

Andere keuzes: ik heb besloten om de diakritische tekens die soms bij de transcriptie van Arabisch in Romeins schrift worden gebruikt achterwege te laten, omdat ze vaak meer afleiden dan behulpzaam zijn in een tekst die niet uitsluitend voor een wetenschappelijk publiek bedoeld is. De namen van de meeste in dit boek voorkomende personen worden veelal in hun gangbare verengelste [vernederlandsste] vorm weergegeven. Zo heet Jacques de Molay hier bijvoorbeeld Jacques van Molay.

In veel gevallen heb ik voor de duidelijkheid de plaatsnamen uit de bronnen vervangen door modernere varianten. Het Joppa uit hoofdstuk 1 is op die manier Jaffa geworden (hoewel de nederzetting die ik beschrijf tegenwoordig in Tel Aviv-Jafo ligt). Caïro heeft de plaats ingenomen van het archaische Babylon, zoals de kruisvaarders de Egyptische hoofdstad noemden. In veel andere gevallen zou modernisering echter minder correct zijn, reden waarom ik bijvoorbeeld Constantinopel heb gehandhaafd, in plaats van Istanboel.

Wat de kruisvaardersnederzettingen in het Heilige Land betreft, zijn er soms drie of meer verschillende benamingen mogelijk voor een en dezelfde plaats. Het grote fort van de tempeliers ten zuiden van Akko (het vroegere Acre) werd door de mannen die het bouwden Chastel Pèlerin (‘pelgrimskasteel’) genoemd. In de huidige literatuur wordt het aangeduid met Atlit of Athlit. Ik heb gekozen voor een gemoderniseerde Franse variant en het Château Pèlerin genoemd,

* Opmerking vertaler: ik heb deze opmerkingen in de vertaling laten staan, omdat in het Nederlands natuurlijk soortgelijke problemen spelen. Voor alle duidelijkheid: in het Nederlands is het genoemde voorbeeld ‘Seltsjoek’ geworden.

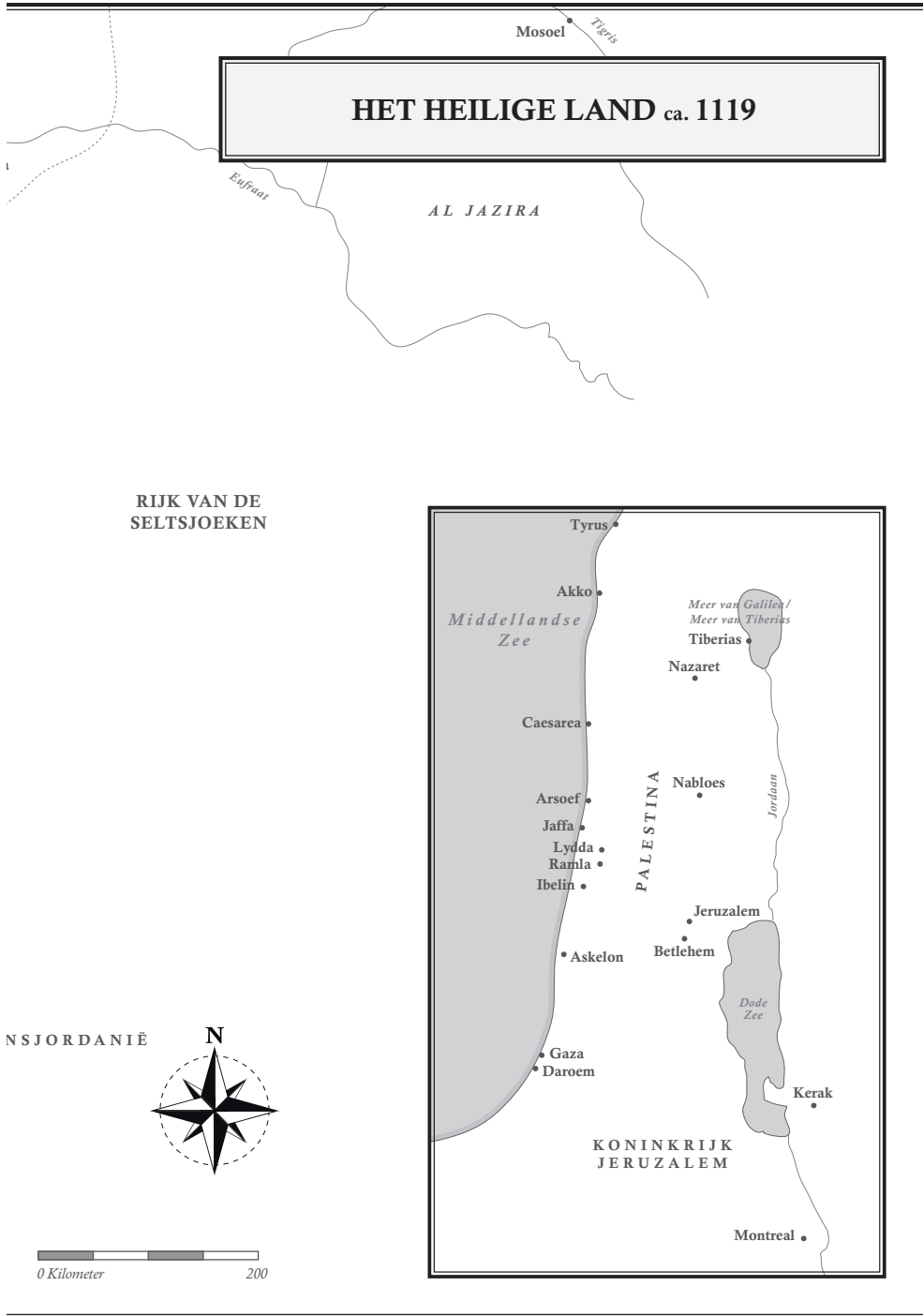
met tussen haakjes 'Atlit erachter bij de eerste en bij sommige latere vermeldingen.

Niets van dit alles is gebaseerd op een vast systeem, behalve dat ik de leesbaarheid voorrang heb gegeven boven consistentie. Hier en daar heb ik misschien geen van beide bereikt; in dat geval kan ik alleen om uw geduld en begrip vragen.

*Denk niet dat ik gekomen ben om op aarde
vrede te brengen. Ik ben niet gekomen om vrede
te brengen, maar het zwaard.*

Matteüs 10:34

'Jones is een entertainer, maar ook een serieuze historicus. Zelden vindt men diepgaande geschiedenis die zo gemakkelijk te lezen is.'

– *The Times*

In 1119 richtten negen ridders volgens de legende de Orde van de Tempeliers op in Jeruzalem. Tien jaar later werden ze erkend door de kerk. Langzaam evolueerden de Orde van een lijfwacht van pelgrims naar een militaire organisatie die tijdens de kruistochten, verenigd onder het rode kruis en in naam van God, geen genade kende.

Door giften, grond en goederen werden de tempeliers tevens zo rijk dat zij leningen aan vorsten en pausen konden verstrekken. In twee eeuwen wisten de tempeliers zich te ontwikkelen van pelgrims en krijgsmonniken tot elite-ridders en bankiers.

De roem van de tempeliers was groot, maar de val misschien nog groter. In 1307 beschuldigde de Franse koning Filips IV de Orde van ketterij. Hij verwierf pauselijke steun en zo kon de koning de voormannen van tempeliers arresteren en verbranden. Geld en bezittingen werden in beslag genomen en de Orde ging voorgoed ten onder.

Historicus en mediapersoonlijkheid **Dan Jones** vertelt op meesterlijke wijze over de bloei en de ondergang van de grootste religieuze militaire orde ooit, die tot op de dag van vandaag tot de verbeelding spreekt. In Nederland en België werden van dit boek al veel meer dan 10.000 exemplaren verkocht.

'Anders dan Brown in de *Da Vinci Code* laat Jones zien dat je ook spannend kunt schrijven zonder er van alles bij te verzinnen.'

– *Het Parool*

WWW.OMNIBOEK.NL

NUR 684

ISBN 978 94 0191 428 4

9 789401 914284

Uitgeverij Omniboek